

การเฝ้าระวังโรคเรื้อรัง ในโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ตุลาคม 2549 – กันยายน 2550

(Chronic Disease Surveillance in Somdej Phrapphuthalertla Hospital, October, 2006 - September, 2007)

อัญชลี เจียวหวาน

Unchalee Jiavwan

โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

Somdej Phrapphuthalertla Hospital

✉ ujiavwan@yahoo.com

บทคัดย่อ

การเฝ้าระวังโรคเรื้อรัง 5 โรค ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง กลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง พบว่า ผู้ป่วยในเขตพื้นที่ อ.เมืองสมุทรสงคราม มารับบริการที่โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าป่วยด้วยโรคเบาหวาน อัตราป่วย 2,482.80 ต่อแสนประชากร พบภาวะแทรกซ้อนร้อยละ 4.32 โดยมีภาวะแทรกซ้อนทางตามากที่สุด ร้อยละ 3.46 โรคความดันโลหิตสูง มีอัตราป่วย 5,474.24 ต่อแสนประชากร ไม่พบภาวะแทรกซ้อน กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ อัตราป่วย 602.19 ต่อแสนประชากร กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง อัตราป่วย 393.66 ต่อแสนประชากร และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง อัตราป่วย 447.26 ต่อแสนประชากร กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่พบผู้ป่วยมากที่สุด และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม มากที่สุด ผู้ป่วยในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม พบมากที่สุด ต.แม่กลอง ซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ การคมนาคม สะดวก และเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

บทนำ

จากรายงานขององค์การอนามัยโลก¹ ในปี พ.ศ. 2545 พบว่า โรคไม่ติดต่อ เป็นสาเหตุการตายประมาณ ร้อยละ 58.5 ของผู้เสียชีวิตทั่วโลก และเป็นภาระโรคประมาณ ร้อยละ 45.9 และคาดว่า ในปี พ.ศ. 2565 จะมีประชากรโลกเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อ ร้อยละ 73 ของจำนวนคน

เสียชีวิตทั้งโลก และป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก โรคไม่ติดต่อที่มามีความสำคัญในประเทศไทยในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แก่ โรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด เบาหวาน ซึ่งมีสัดส่วนการตาย ร้อยละ 49.7 ของจำนวนคนตาย และการป่วยร้อยละ 42.2 ของคนป่วย สาเหตุที่สัดส่วนของโรคไม่ติดต่อเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการเพิ่มจำนวนของประชากร ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนเศรษฐกิจสังคม พฤติกรรม และเทคโนโลยีใหม่ที่ปรับเปลี่ยนไป เช่น การคมนาคม การสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้ประชากรส่วนหนึ่งขาดการออกกำลังกาย ขาดการเคลื่อนไหว นั่งทำงานอยู่กับที่จนทำให้เกิดภาวะอ้วนจากโรคไม่ติดต่อดังกล่าว

การเฝ้าระวังโรค^{2,3} (Surveillance of disease) เป็นกระบวนการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ การแปลผลอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการกระจาย และแนวโน้มของอุบัติการณ์ของโรค แต่การเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อ (โรคเรื้อรัง) ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่มีอยู่ไม่ครบถ้วนเบ็ดเสร็จในระบบเดียว ต้องอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งร่วมกัน เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค จึงได้ระดมสมองของผู้รับผิดชอบงานโรคเรื้อรัง ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 - 12 สำนักโรคไม่ติดต่อ และสำนักระบาดวิทยา และเห็นสมควรให้มีการดำเนินงานเฝ้าระวังโรคเรื้อรัง โดยจัดทำเกณฑ์ และคำจำกัดความของตัวแปร (ระยะแรกมีโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจขาดเลือด ปี 2550 เพิ่มกลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง) ที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยคาดว่าจะนำข้อมูลที่ได้รับใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน ควบคุมกำกับ และประเมินผลสำเร็จในการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคเรื้อรังได้^{4,5}

ดังนั้นโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า ซึ่งเป็นโรงพยาบาลทั่วไป ตั้งอยู่ที่ ต.แม่กลอง อ.เมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม (จังหวัดสมุทรสงคราม แบ่งเขตการปกครองตามกระทรวงมหาดไทย เป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มี 11 ตำบล อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที) จึงได้เข้าร่วมกิจกรรม การเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อ (โรคเรื้อรัง) 5 โรค ที่สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กำหนดแนวทาง และการประมวลผลข้อมูล การเฝ้าระวังโรคไปให้หน่วยบริการสาธารณสุขดำเนินการ รายงานนี้ได้นำเสนอผลการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อ (โรคเรื้อรัง) 5 โรค ได้แก่ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง กลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และ โรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบขนาดปัญหา และความรุนแรงของโรคในพื้นที่
2. เพื่อให้ทราบการกระจายของโรค และแนวโน้มการเกิดโรค
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนงานการให้บริการผู้ป่วย

วิธีการ

รวบรวมข้อมูลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง 5 โรค ที่ไปรับบริการรักษาที่ โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ. สมุทรสงคราม ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2549 ถึงเดือนกันยายน 2550 โรคเรื้อรัง 5 โรค ได้แก่

โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง โดยมีเงื่อนไข

1. เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยโรค โดยแพทย์ระบุในบันทึกการตรวจของผู้ป่วย

2. มีรหัส ICD10 ตามแนวทางการเฝ้าระวังโรค สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3. บันทึกข้อมูลตามคู่มือแนวทางการดำเนินงาน และคู่มือการประมวลผลการเฝ้าระวัง สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข และผู้วิจัยได้เพิ่มข้อมูลที่อยู่ของผู้มารับบริการ

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือน ตุลาคม 2549 ถึงเดือน กันยายน 2550

ผลการเฝ้าระวัง มีดังนี้

โรคเบาหวาน (Diabetes mellitus)

ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไปรับบริการ มี 3,730 ราย ชาย 1,261 ราย หญิง 2,469 ราย อัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 1:1.96 ผู้ป่วยเบาหวานเก่าไม่มีภาวะแทรกซ้อน 2,894 ราย (ร้อยละ 77.59) ผู้ป่วยรายใหม่ ไม่มีภาวะโรคแทรกซ้อน 675 ราย (ร้อยละ 18.09) ผู้ป่วยทั้งรายเก่าและรายใหม่ มีภาวะแทรกซ้อน 161 ราย (ร้อยละ 4.32) พบภาวะแทรกซ้อนทางตา 129 ราย ร้อยละ 80.12 หรือร้อยละ 3.46 ของผู้ป่วยทั้งหมด ภาวะแทรกซ้อนทางไต 4 ราย ร้อยละ 0.11 ของผู้ป่วยทั้งหมด ภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาท 2 ราย ร้อยละ 0.05 ของผู้ป่วยทั้งหมด ภาวะแทรกซ้อนหลอดเลือดแดง 25 ราย ร้อยละ 0.67 ของผู้ป่วยทั้งหมด ไม่พบภาวะแทรกซ้อนต้องตัดอวัยวะ และเบาหวานที่มีภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง และเบาหวานมีภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ 1 ราย ร้อยละ 0.03 ของผู้ป่วยทั้งหมด ผู้ป่วยอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ร้อยละ 58.53 อายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 25.07 อายุ 40 - 49 ปี ร้อยละ 11.72 และอายุ ต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 4.69

ผู้ป่วยเสียชีวิต 78 รายคิดเป็นร้อยละ 2.09ของผู้ป่วยทั้งหมด กลุ่มอายุ 60 ขึ้นไป เสียชีวิตร้อยละ 84.62 กลุ่มอายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 10.26 กลุ่มอายุ 40 - 49 ปี ร้อยละ 3.84 และอายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 1.28 (ตารางที่ 1)

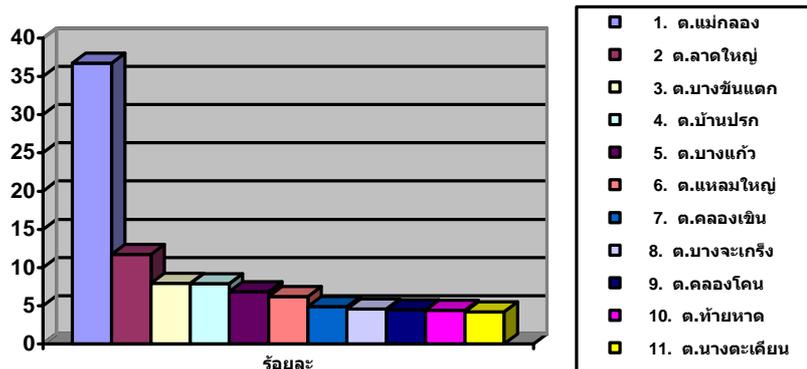
ผู้ป่วยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ อ.เมืองสมุทรสงคราม 2,548 ราย (ร้อยละ 68.31) อ.อัมพวา 745 ราย (ร้อยละ 19.97) อ.บางคนที 273 ราย (ร้อยละ 7.32) และต่างจังหวัด 164 ราย (ร้อยละ 4.40) ผู้ป่วยเบาหวานที่อาศัยอยู่ในเขต อ.เมือง มีอัตราป่วย 2,482.80 ต่อประชากรแสนคน แยกกระจายอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล ตำบลที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ตำบลแม่กลอง 935 ราย ตำบลลาดใหญ่ 299 ราย และตำบลบางขันแตก 202 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.70 , 11.73 และ 7.93 (รูปที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อน และจำนวนผู้เสียชีวิต จำแนกตามเพศ และอายุ

เพศ อายุ(ปี)	ชาย					หญิง					รวม (ร้อยละ)
	<40	40-49	50-59	≥60	รวม	<40	40-49	50-59	≥60	รวม	
เบาหวาน รวม	61	167	323	710	1261	114	270	612	1473	2469	3730 (100)
ไม่มีภาวะแทรกซ้อน เก่า	42	119	251	538	950	71	199	488	1186	1944	2894 (77.59)
ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ใหม่	18	40	61	138	257	38	59	99	222	418	675 (18.09)
ภาวะแทรกซ้อนทางตา	1	6	8	23	38	4	11	21	55	91	129 (3.46)
ภาวะแทรกซ้อนทางไต	0	0	1	1	2	0	0	0	2	2	4 (0.11)
ภาวะแทรกซ้อนระบบประสาท	0	0	1	1	2	0	0	0	0	0	2 (0.05)
ภาวะแทรกซ้อนหลอดเลือดแดง	0	2	1	9	12	1	1	4	7	13	25 (0.67)
ภาวะแทรกซ้อนต้องตัดอวัยวะ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0(0)
ภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 (0)
ภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1 (0.03)
รวมมีภาวะแทรกซ้อน	1	8	11	34	54	5	12	25	65	107	161 (4.32)
Dead	1	3	5	31	40	0	0	3	35	38	78 (2.09)

แหล่งข้อมูล : งานสารสนเทศ และบันทึกเวชระเบียน รพ.สมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ.สมุทรสงคราม

รูปที่ 1 ร้อยละของผู้ป่วยเบาหวาน จำแนกตามตำบลในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม

โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension)

ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมี 8,175 ราย เป็นชาย 2,910 ราย หญิง 5,265 ราย อัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 1 : 1.81 ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายเก่าไม่มีภาวะแทรกซ้อน 3,803 ราย ร้อยละ 46.52 ของผู้ป่วยทั้งหมด แยกเป็นชาย 1,345 ราย (ร้อยละ 35.37) หญิง 2,458 ราย (ร้อยละ 64.63) ผู้ป่วยใหม่ ไม่มีภาวะแทรกซ้อน 4,372 ราย (ร้อยละ 53.48) ของผู้ป่วยทั้งหมด แยกเป็นชาย 1,565 คน (ร้อยละ 35.80) หญิง 2,807 คน (ร้อยละ 64.20) ไม่พบมีภาวะแทรกซ้อนทั้งในผู้ป่วยเก่าและใหม่ ผู้ป่วยอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ร้อยละ 63.30 อายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 22.95 อายุ 40 - 49 ปี ร้อยละ 10.31 อายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 3.44

ผู้ป่วยเสียชีวิต 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.60 ของผู้ป่วยทั้งหมด อายุ 60 ขึ้นไป เสียชีวิตร้อยละ 87.02 อายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 7.63 อายุ 40 - 49 ปี ร้อยละ 3.82 และอายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ 1.53 (ตารางที่ 2) ผู้ป่วยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ อ.เมืองสมุทรสงคราม 5,618 ราย (ร้อยละ 68.72) อ.อัมพวา 1,605 ราย (ร้อยละ 19.63) อ.บางคนที 622 ราย (ร้อยละ 7.61)

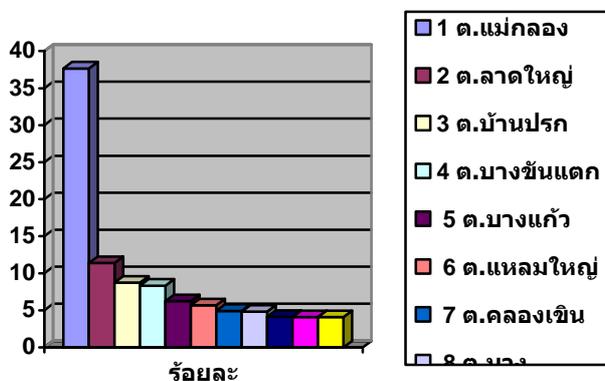
และต่างจังหวัด 330 ราย (ร้อยละ 4.04) ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ที่อาศัยอยู่ในเขต อ.เมือง มีอัตราป่วย 5,474.24 ต่อแสนประชากร กระจายอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล ตำบลที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ตำบลแม่กลอง 2,116 ราย ตำบลลาดใหญ่ 640 ราย และตำบลบ้านปรก 490 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.67 ,11.39 และ 8.72 (รูปที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ภาวะแทรกซ้อน และจำนวนผู้เสียชีวิต จำแนกตาม เพศ และอายุ

เพศ	อายุ(ปี)	ชาย					หญิง					รวม (ร้อยละ)
		<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	
รวม	รวม	110	300	652	1848	2910	171	543	1224	3327	5265	8175 (100)
	ไม่มีภาวะแทรกซ้อน เก่า	44	139	330	832	1345	73	235	604	1546	2458	3803 (46.52)
	ไม่มีภาวะแทรกซ้อน ใหม่	66	161	322	1016	1565	98	308	620	1781	2807	4372 (53.48)
	ภาวะแทรกซ้อนทางหัวใจ	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0(0)
	ภาวะแทรกซ้อนทางไต	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0(0)
	ภาวะแทรกซ้อนอัมพาต	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0(0)
	ภาวะแทรกซ้อนหลายอย่าง	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0(0)
	ภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0(0)
	Dead	1	4	6	62	73	1	1	4	52	58	131(1.60)

แหล่งข้อมูล : งานสารสนเทศและบันทึกเวชระเบียน รพ.สมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ.สมุทรสงคราม

รูปที่ 2 ร้อยละของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง จำแนกตามตำบลในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม

กลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด (Ischaemic heart diseases)

ผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจขาดเลือดที่มารับบริการ มี 1,006 ราย ชาย 495 ราย หญิง 511 ราย อัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 1 : 1.03 เป็นผู้ป่วยเก่า 731 ราย (ร้อยละ 72.66) และผู้ป่วยใหม่ 275 ราย (ร้อยละ 27.34) แยกเป็น แองจิ้นาชนิดไม่คงที่ (Unstable Angina) 40 ราย

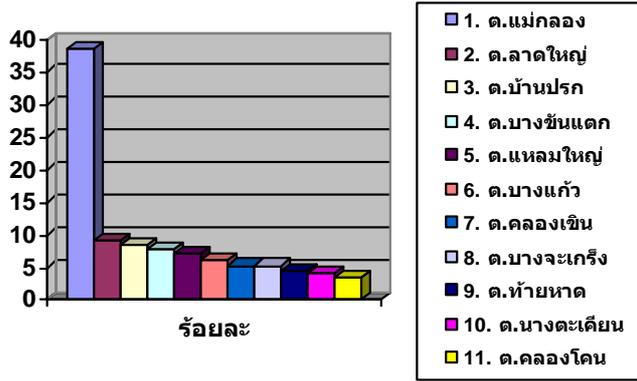
(ร้อยละ 3.98) แองจิ้นาแพคโตริส (Angina pectoris) 16 ราย (ร้อยละ 1.59) กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน (Acute myocardial infraction) 50 ราย (ร้อยละ 4.97) ผู้ป่วยหัวใจขาดเลือด อื่นๆ (Ischaemic heart disease,unspecified) 900 ราย (ร้อยละ 89.46) อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี 781ราย (ร้อยละ 77.63) อายุ 50 -59 ปี 157ราย (ร้อยละ 15.61) อายุ 40 – 49 ปี (ร้อยละ 5.17) อายุ น้อยกว่า 40 ปี 16ราย (ร้อยละ 1.59) มีผู้เสียชีวิต จำนวน 62 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.16 ของผู้ป่วยทั้งหมด อายุ 60 ขึ้นไป เสียชีวิต ร้อยละ 90.32 อายุ 50 - 59 ปี ร้อยละ 6.45 อายุ 40 – 49 ปี ร้อยละ 3.23 และอายุต่ำกว่า 40 ปี ไม่พบผู้เสียชีวิต (ตารางที่ 3) ผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ อ.เมืองสมุทรสงคราม 618 ราย (ร้อยละ 61.43) อ. อัมพวา 233ราย (ร้อยละ 23.16) อ.บางคนที่ 112 ราย (ร้อยละ 11.13) และต่างจังหวัด 43 ราย (ร้อยละ 4.28) ผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด อาศัยอยู่ในเขต อ.เมือง มีอัตราป่วย 602.19 ต่อแสนประชากร แยกกระจายอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล ตำบลที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ตำบลแม่กลอง 238 ราย ตำบลลาดใหญ่ 56 ราย และตำบลบ้านปรก 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.51 ,9.06 และ 8.58 (รูปที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด และจำนวนผู้เสียชีวิต จำแนกตามเพศและอายุ

เพศ	อายุ(ปี)	ชาย					หญิง					รวม (ร้อยละ)
		<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	
รวม	รวม	12	28	83	372	495	4	24	74	409	511	1006(100)
	ผู้ป่วย เก่า	6	20	63	259	348	3	19	54	307	383	731(72.66)
	ผู้ป่วย ใหม่	6	8	20	113	147	1	5	20	102	128	275(27.34)
	แองจิ้นาชนิดไม่คงที่	1	2	3	20	26	-	-	2	12	14	40 (3.98)
	แองจิ้นา แพคโตริส	1	1	1	7	10	-	-	-	6	6	16(1.59)
	กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน	1	2	1	22	26	-	-	4	20	24	50 (4.97)
	อื่นๆ(Ischaemic heart disease,unspecified)	9	23	78	323	433	4	24	68	371	467	900 (89.46)
	Dead	0	2	4	34	40	0	0	0	22	22	62 (6.16)

แหล่งข้อมูล : งานสารสนเทศ และบันทึกเวชระเบียน โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ.สมุทรสงคราม

รูปที่ 3 ร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มโรคหัวใจขาดเลือดจำแนกตามตำบลในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม

กลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke, Cerebrovascular disease)

กลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่มารับบริการ มี 420 ราย ชาย 217 ราย หญิง 203 ราย อัตราส่วนชายต่อหญิง 1:0.94 ผู้ป่วยเก่า 33 ราย (ร้อยละ7.86) และผู้ป่วยใหม่ 387 ราย (ร้อยละ92.14) แยกเป็น เลือดออกใต้เยื่อสมองชั้นอะแรคนอยด์ (Subarachnoid haemorrhage) 4 ราย (ร้อยละ 0.95) เลือดออกในสมองใหญ่ (Intracerebral haemorrhage)

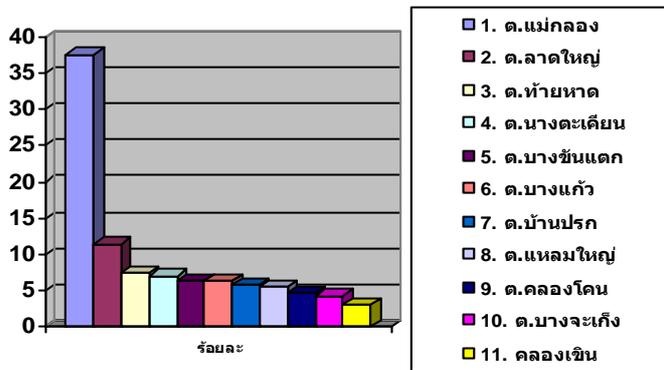
44 ราย (ร้อยละ 10.48) ไม่พบ เลือดออกในสมองที่อื่นๆ ไม่ใช่จากการบาดเจ็บ (Other nontraumatic intracranial Haemorrhage) เนื้อสมองตายจากการขาดเลือด(Cerebral infraction) 78 ราย (ร้อยละ18.57) เป็นลมหมดสติจากภาวะในสมอง ที่ไม่จัดกลุ่มว่าเป็นจากเลือดออกในสมองหรือเนื้อสมองตายจากการขาดเลือด (Stroke,not specified as haemorrhage or infraction) 294 ราย (ร้อยละ70) อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปีป่วย ร้อยละ 75.48 อายุ 50 – 59 ปี ร้อยละ 12.14 อายุ 40 – 49 ปี ร้อยละ 7.62 อายุน้อยกว่า 40 ปี ร้อยละ 4.76 ผู้ป่วยเสียชีวิตจำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.38 ของผู้ป่วยทั้งหมด อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60ปี ร้อยละ 84.62 อายุ 50 – 59 ปี ร้อยละ 7.69 อายุ 40 – 49 ปี ร้อยละ 5.77 อายุต่ำกว่า 40 ปี ร้อยละ1.92 (ตารางที่ 4) ผู้ป่วยกลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ อ.เมืองสมุทรสงคราม 253 ราย (ร้อยละ 60.24) อ. อัมพวา 105 ราย (ร้อยละ25.0) อ.บางคนที 46 ราย (ร้อยละ 10.95) และต่างจังหวัด 16ราย (ร้อยละ 3.81) กลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่อาศัยอยู่ในเขต อ.เมือง มีอัตราป่วย 393.66 ต่อแสนประชากร แยกกระจายอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล ตำบลที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ตำบลแม่กลอง 95 ราย ตำบลลาดใหญ่ 29ราย และตำบลห้วยหาด 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.55, 11.46 และ7.51 (รูปที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และจำนวนผู้เสียชีวิต จำแนกตามเพศและอายุ

เพศ	อายุ (ปี)	ชาย				รวม	หญิง				รวม (ร้อยละ)	
		<40	40-49	50-59	≥ 60		<40	40-49	50-59	≥ 60		
โรคหลอดเลือดสมอง	รวม	12	21	30	154	217	8	11	21	163	203	420 (100)
ผู้ป่วย	เก่า	-	1	3	12	16	2	2	1	12	17	33 (7.86)
ผู้ป่วย	ใหม่	12	20	27	142	201	6	9	20	151	186	387 (92.14)
เลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองชั้นอะแรคนอยด์		1	-	-	1	2	-	2	-	-	2	4 (0.95)
เลือดออกในสมองใหญ่		2	4	3	13	22	2	2	4	14	22	44 (10.48)
เลือดออกในสมองที่อื่นๆไม่ใช่การบาดเจ็บ		-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0 (0)
เนื้อสมองตายจากการขาดเลือด		-	4	5	24	33	3	-	2	40	45	78 (18.57)
Stroke,not specified as haemorrhage or infraction		9	13	22	116	160	3	7	15	109	134	294 (70.0)
Dead		0	1	3	16	20	1	2	1	28	32	52(12.38)

แหล่งข้อมูล : งานสารสนเทศ และบันทึกเวชระเบียน โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ.สมุทรสงคราม

รูปที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มโรคหลอดเลือดสมองจำแนกตามตำบลในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม

โรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง

โรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่างผู้มารับบริการ 755 ราย ชาย 565 ราย หญิง 190 ราย อัตราส่วน ชาย: หญิง 1 : 0.34 ผู้ป่วยเก่า 276 ราย (ร้อยละ36.56) ผู้ป่วยใหม่ 479 ราย (ร้อยละ 63.44) แยกเป็น ผู้ป่วยหลอดลมอักเสบเรื้อรังชนิดธรรมดา (Simple chronic bronchitis) ไม่พบผู้ป่วยกลุ่มนี้ หลอดลมอักเสบเรื้อรังซึ่งไม่ได้ระบุว่าเป็นชนิดใด (Unspecified chronic bronchitis) 25 ราย (ร้อยละ 3.31) โรคถุงลมโป่งพอง(Emphysema) 2 ราย (ร้อยละ 0.26) โรคปอดชนิดอุดกั้นแบบเรื้อรังชนิดอื่น ๆ (Other chronic obstruction pulmonary disease)

728 ราย (ร้อยละ96.42) อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60ปี ป่วย ร้อยละ83.31 อายุ 50 – 59 ปี ร้อยละ10.20 อายุ 40 – 49 ปี ร้อยละ 3.44 และทางเดินหายใจส่วนล่าง อาศัยอยู่ในเขต อ.เมือง มีอัตราป่วย 447.26 ต่อแสนประชากร แยกกระจายอยู่ในพื้นที่ 11 ตำบล ตำบลที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ตำบลแม่กลอง 133ราย ตำบลลาดใหญ่ 68ราย และ ตำบลบางชันแตก 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.98 ,14.81 และ9.37 (รูปที่ 5)

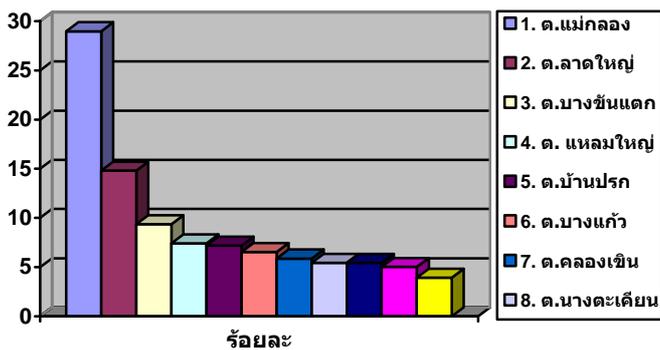
ตารางที่ 5 จำนวนและสัดส่วน กลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง และจำนวนผู้เสียชีวิต จำแนก ตามเพศและอายุ

เพศ	อายุ(ปี)	ชาย					หญิง					รวม (ร้อยละ)
		<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	<40	40-49	50-59	≥ 60	รวม	
โรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง รวม		14	21	57	473	565	9	5	20	156	190	755 (100)
ผู้ป่วย	เก่า	1	5	33	173	212	1	0	6	57	64	276 (36.56)
ผู้ป่วย	ใหม่	13	16	24	300	353	8	5	14	9	12	479 (63.44)
หลอดลมอักเสบเรื้อรังชนิดธรรมดา		-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0 (0)
หลอดลมอักเสบเรื้อรังไม่ระบุชนิด		5	0	1	1	7	7	2	2	7	18	25 (3.31)
โรคถุงลมโป่งพอง		-	-	-	2	2	-	-	-	-	0	2(0.26)
โรคปอดอุดกั้นแบบเรื้อรังชนิดอื่นๆ		9	21	56	470	556	2	3	18	149	172	728 (96.42)
Dead		0	0	2	44	46	1	0	1	11	13	59(7.81)

แหล่งข้อมูล : งานสารสนเทศ และบันทึกเวชระเบียน โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า จ.สมุทรสงคราม

รูปที่ 5 ร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง

จำแนกตามตำบล ในเขต อ.เมืองสมุทรสงคราม

วิจารณ์

ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีอัตราป่วย2,482.80 ต่อแสนประชากร ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อัตราป่วย5,474.24 ต่อแสนประชากร กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ อัตราป่วย 602.19 ต่อแสนประชากร กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง 253 ราย อัตราป่วย 393.66 ต่อแสนประชากร และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง อัตราป่วย 447.26 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลพบว่าสถานการณ์ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีอัตราป่วยสูงเป็นสองเท่าของผู้ป่วยเบาหวาน และยังมีอัตราป่วยเป็น 10 – 20 เท่าของผู้ป่วยกลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจ ส่วนล่าง ผู้ป่วยอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ป่วยมากกว่าอายุอื่น ๆ เพศหญิงป่วยมากกว่าเพศชาย ยกเว้น กลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง เพศชายจะป่วยมากกว่า เพศหญิง ซึ่งสอดคล้อง กับรายงานการเฝ้าระวังโรค เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และหัวใจขาดเลือด พ.ศ. 2548 และรายงานการเฝ้าระวังโรคเรื้อรัง (Chronic diseases surveillance) โรคเบาหวานความดันโลหิตสูง และหัวใจ

เลือด พ.ศ.2549 ของสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรคติดต่อกระทรวงสาธารณสุข^{6,7}

ผู้ป่วยเบาหวานมีภาวะแทรกซ้อนทางตามากที่สุด แต่ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงไม่พบมีภาวะแทรกซ้อน ทั้งนี้คงเนื่องมาจาก การเก็บข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูล มีเงื่อนไขให้เก็บข้อมูลไม่ซ้ำรายผู้ป่วย ผู้ป่วยที่มารับบริการและพบภาวะแทรกซ้อนในระยะต่อมา เมื่อนำข้อมูลมาบันทึกในครั้งหลังจะเป็นข้อมูลซ้ำราย จึงทำให้ข้อมูลที่ถูกบันทึกภายหลังถูกกรองออก หรือผู้ป่วยที่ไม่พบภาวะแทรกซ้อน อาจเนื่องมาจากลงบันทึกการวินิจฉัยเป็นโรคหลักทั้งหมด ไม่บันทึกเป็นภาวะแทรกซ้อน หรือผู้ป่วยได้รับการรักษาต่อเนื่อง ผู้ป่วยสามารถหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้ ทำให้ไม่เกิดมีภาวะแทรกซ้อน มีข้อสังเกตในโรคความดันโลหิตสูงอายุ ต่ำกว่า 40 ปีมีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มมากขึ้น

กลุ่มโรคหัวใจขาดเลือด กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง และกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง เมื่อเทียบอัตราป่วยกับโรคความดันโลหิตสูง พบว่ามีอัตราป่วยไม่สูงมาก แต่อัตราตายผู้ป่วยกลุ่มหลอดเลือดสมอง ร้อยละ12.38 ซึ่งรุนแรงกว่าทุกโรค ทั้งสามโรคนี้ถ้าไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างน้อย 10ประการ ได้แก่ การสูบบุหรี่ ความดันโลหิตสูง ระดับไขมันในเลือดสูง เบาหวาน ระดับไตรกลีเซอไรด์ในเลือดสูง อ้วน ความเครียดเรื้อรัง การกินอาหารลดเค็มจัด หวานจัด การไม่ออกกำลังกาย จะเป็นโอกาสการเกิดตะกรันในหลอดเลือด เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมองและกลุ่มโรคเรื้อรังของระบบทางเดิน หายใจส่วนล่างได้

การกระจายของโรคทั้ง 5 โรค อ.เมืองสมุทรสงคราม เป็นพื้นที่พบผู้ป่วยทั้ง 5 โรค มากที่สุด โดยพบมากที่สุดตามลแมกตอง ซึ่งต.แมกตองเป็นชุมชนใหญ่ การคมนาคมสะดวก มีประชากรอาศัยอยู่มาก และเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า รองลงมาเป็นผู้ป่วยที่มีภูมิลำเนา ในเขต อ. อัมพวา และ อ.บางคนที ตามลำดับ และนอกจากนี้ ยังมีผู้ป่วยต่างจังหวัด มาขอรับบริการที่โรงพยาบาลนี้ อีกด้วย

การดำเนินการเฝ้าระวังโรคเรื้อรังครั้งนี้ ทำให้มีข้อมูลพื้นฐานใช้ในการดำเนินการลดจำนวนผู้ป่วย ในเขตรับผิดชอบ การวางแผนควบคุมป้องกันโรค การประเมินคุณภาพการดูแลรักษาได้

ข้อเสนอแนะ

1. ลดจำนวนผู้ป่วย เบาหวานและความดันโลหิต ในเขตและนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบโดย
  - 1.1 ใช้ระบบดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง ป้องกันภาวะแทรกซ้อน โดยใช้ระบบเยี่ยมบ้าน
  - 1.2 ใช้ระบบนัดหมาย ระบบส่งต่อ - ส่งกลับ
  - 1.3 ค้นหากลุ่มเสี่ยงสูง กลุ่มเสี่ยงทั่วไปและให้ความรู้เรื่องโรคและการแปรผลการตรวจต่างๆ
  - 1.4 ส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ในทุกภาคส่วน ได้แก่ โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ศูนย์สุขภาพชุมชน สถานีอนามัย เทศบาล องค์การปกครองส่วนตำบล ฯลฯ
  - 1.5 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของกลุ่มเสี่ยงสูง กลุ่มเสี่ยงทั่วไป และผู้ป่วย

2. ประเมินคุณภาพการดูแลรักษา ได้จากอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อน อัตราป่วย อัตราตาย

3. การเก็บข้อมูลตามแนวทางของสำนักโรคระบาดวิทยา ยังเก็บข้อมูลเป็นรายโรค ถ้าจัดเก็บข้อมูลเป็นรายคน และบันทึกภาวะแทรกซ้อนได้ โดยฐานข้อมูลเดิมยังคงอยู่ จะมีฐานข้อมูลการเจ็บป่วยที่เปลี่ยนไป เช่น ผู้ป่วย 1 รายป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่โรคระยะเวลาเกิดภาวะแทรกซ้อน นานเท่าใด ปัจจัยอะไร ที่ทำให้เกิดโรคเรื้อรังหลายโรค เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายแพทย์สมศักดิ์ ไพบูลย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า นายแพทย์พีเชียร วุฒิสถิรภิญโญ

รองผู้อำนวยการกลุ่มภารกิจปฐมภูมิและทุติยภูมิ นายแพทย์ก้องภพ สิละพัฒน์ หัวหน้ากลุ่มงานเวชกรรมสังคมที่ให้การสนับสนุนวิจัยครั้งนี้ คุณทัศนีย์ จันทรสุนทร ที่ให้คำแนะนำ คุณเฉลิมชัย ศรีชัย ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

1. WHO. Establishment of a South – East Asia Regional Network for Noncommunicable Disease Surveillance. Report of an Intercountry Workshop;2002 Oct9-10; Colombo, Sri Lanka. New Delhi: WHO/ SEARO; 2003
2. ไพบูลย์ โล่สุนทร.ระบาควิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มกราคม 2547: 198-199
3. กันต์ เชิญรุ่งโรจน์.การเฝ้าระวังทางสาธารณสุข.การบรรยายการประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อ เขตสาธารณสุขที่ 4 จังหวัดราชบุรี วันที่ 7-8 กรกฎาคม 2546 ณ โรงแรมชะอำล่องบឹង ชะอำ จ.เพชรบุรี. มปป.
4. สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : แนวทางการเฝ้าระวังโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และหัวใจขาดเลือด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและวัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),กุมภาพันธ์ 2547.
5. สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : แนวทางการเฝ้าระวังโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและวัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),สิงหาคม 2549.
6. สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข : การประมวลผลข้อมูล การเฝ้าระวัง โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และหัวใจขาดเลือด.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและวัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.),พฤษภาคม 2548.
7. วันสสนันท์ รุจิวิวัฒน์.รายงานการเฝ้าระวังโรคเรื้อรัง (Chronic diseases surveillance) โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และหัวใจขาดเลือด พ.ศ. 2549 ,สำนักงานโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ,กรกฎาคม 2550.มปป.
8. คุณสวรรยา เดชอุดม และคณะ.กองบรรณาธิการ หัวใจคือชีวิต. กรุงเทพมหานคร:บริษัทประชุมช่างจำกัด: 12.

WESR

ผู้ที่สนใจส่งบทความวิชาการ/ผลการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ และฉบับผนวก (Supplement) ของสำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ส่ง E-mail พร้อมแนบไฟล์บทความที่จะลงตีพิมพ์ พร้อมทั้งแจ้งสถานที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ส่งมาที่กลุ่มงานเผยแพร่ สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค
E-mail : wesr@windowslive.com โทรศัพท์ 0-2590-1723 โทรสาร 0-2590-1730